

Vilniaus pirkliai krikščionys 1795–1824 metais: skaičius ir asmeninė sudėtis

AELITA AMBRULEVIČIŪTĖ

Klaipėdos universitetas, Istorijos katedra, Herkaus Manto g. 84, Klaipėda LT-92294

El. paštas: aelita@fan.lt

Straipsnyje nagrinėjama Vilniaus krikščionių pirklių grupė 1795–1824 metais. Po trečiojo Lenkijos ir Lietuvos valstybės padalijimo 1795 m. Vilniaus pirklių krikščionių grupėje vyko svarūs pokyčiai: 1795–1824 m. krikščionių pirklių skaičius sumažėjo penkis kartus ir pasikeitė pirklių asmeninė sudėtis.

Raktažodžiai: pirkliai, gildijos

IVADAS

Socialinė luominės visuomenės struktūra sulaukė didžiulio humanitarinių mokslų susidomėjimo. Viena šių tyrimų kryptis – ekonominio elito tyrinėjimai – yra neatsiejama privilegijuotųjų socialinių sluoksnių kompleksinio tyrimo dalis. Ekonominio elito grupei priskirtini pirkliai užėmė vyraujančias pozicijas versle: steigė fabrikus, vertėsi prekyba ir finansine veikla, plėtė aptarnavimo sferą, kartu dalyvavo miestų valdyme, finansavo kultūrinės ir steigė labdaros organizacijas. Nors visa tai turėjo didelę reikšmę socialiniam-ekonominiam gyvenimui, Lietuvos istoriografijoje XVIII a. pabaigos – XX a. pradžios pirklių grupės tyrimai tėra fragmentiški.

Vilniaus pirklių skaičiaus pokyčiai, miestiečių asmeninė sudėtis XVII–XVIII a. išsamiau aptarti Agniaus Urbonavičiaus darbuose [43, 44]. Jie leidžia susidaryti bendrą Vilniaus pirklių sudėties vaizdą XVIII a. pabaigoje, nurodo jų kilmės geografiją ir socialinę kilmę. Pirklių sluoksnio ir buržuazijos formavimosi klausimus XIX a. Lietuvoje kiek plačiau nagrinėjo nedaugelis Lietuvos istorikų. Pramonės buržuazijos formavimasi XIX a. antrojoje pusėje tyrinėjęs Antanas Tyla pabrėžė pirklių vaidmenį plėtojant pramoninę gamybą [41]. Atskiri pirklių ekonominės veiklos ir jų pasiskirstymo gildijomis aspektai aptarti knygoje *Vilniaus miesto istorija* [37]. Tyrinėdami pirklus Lietuvos istorikai daugiau dėmesio skyrė žydams, sudariusiems šios grupės daugumą. Jų ekonominės veiklos kontūrai XVIII a. pabaigoje – XX a. pradžioje daugiau ar mažiau buvo apibrėžti socialinių tyrimų kontekste. Pirmiausia aiškinami žydų bendruomenės socialinio gyvenimo ypatumai, jų integravimo į krikščioniškąją visuomenę ir žydų miestiečių statuso klausimai. Šiame kontekste paliečiama teisinė ir socialinė aplinka, kurioje formavosi pirklių grupė, akcentuojami žydų prekybinių (kartu ir pirklių) veiklos teisiniai suvaržymai, galėję turėti neigiamų pasekmių ekonomikai ir valstybės išdui [31, 34–36].

Tuo tarpu pirkliai krikščionys Lietuvos istoriografijoje praktiškai netyrinėti. Riman-tas Vėbra, aptardamas lietuvių buržuazijos formavimosi ekonominį aspektą, pagrindinį

dėmesį skyrė valstiečių kilmės buržuazijos ir verslinės prekybinės buržuazijos susidarymui XIX a. antrojoje pusėje. Aiškindamas buržuazijos ištakas jis pažymėjo, kad dauguma ne žemės ūkio buržuazijos verslininko karjerą pradėjo smulkiosios prekybos sferoje, o žemdirbinė buržuazija daugiausia kilo iš valstietijos [42]. Tamaros Bairašauskaitės straipsnyje aiškinamos teisinės ir socialinės sąlygos, kuriomis formavosi pirklių sluoksniškas, tyrinėjamas pirklių socialinis ir ekonominis vaidmuo, lyginama krikščionių ir judėjų pirklių socialinė ir ekonominė padėtis [33].

Rusijos imperijos pirklių ir verslo žmonių padėtį socialiniame, kultūriniame, teisiniame kontekstuose nagrinėjo Vakarų Europos istorikai [38–40, 45]. Rusijos imperijos pirklių grupe domėjosi ir Rusijos mokslininkai. Taikydami marksistinę paradigmą sovietmečiu jie tyrinėjo pramonės raidą, rašė gamybos įmonių savininkų biografijas, nagrinėjo pirklių kapitalo kaupimo sąlygas, teisinę miestiečių luomo padėtį [54, 59, 65]. XIX a. visuomenės modernėjimo kontekste tyrinėta pirklių kaip buržuazijos pirmtako problema [53, 63, 64], domėtasi jų ekonominiu gyvenimu ir visuomeniniu aktyvumu, dalyvavimu kultūriniame gyvenime [46–48, 51, 52]. XX a. paskutiniajame dešimtmetyje istorikai atsigręžė į pirklių tapatybės formavimąsi, dvasinio ir kultūrinio gyvenimo, jų veiklos tyrimus [49, 50, 55, 57, 58, 60–62]. Pagausėjo disertacijų apie pirklių grupės formavimąsi regionuose [66], kuriose daugiausia dėmesio skirta imperijos centrinėms ir Sibiro gubernijoms, o vadinamosios lietuviškos gubernijos jų darbuose nenagrinėtos.

Istoriografijoje paliesti pirklių veiklos, teisinės padėties klausimai, akcentuojama pirklių etnokonfesinės sudėties problema XVIII a. pabaigos – XIX a. pradžios Lietuvoje yra tik dalelė pirklių grupės kompleksinio tyrimo. Padėtį apsunkina nuodugnių pirklių socialinių ir ekonominių studijų stoka. Norint išsiaiškinti socialinės, ekonominės, teisinės aplinkos poveikį pirklių grupės formavimuisi XVIII a. pabaigoje – XIX a. pradžioje, būtina ištirti pokyčius pirklių grupės viduje. Pavyzdžiui, pirklių perėjimas iš vienos gildijos į kitą atskleistų jų verslinį pajėgumą, reakciją į teisinius suvaržymus, pirklių skaičiaus pokyčiai rodytų teisinių sąlygų ir ekonominės konjunktūros poveikį pirklių grupės formavimuisi, o ilgametis verslo išlaikymas vieno asmens rankose ar vienoje šeimoje – pokyčius grupės viduje.

Šio straipsnio tikslas – remiantis faktografinė medžiaga, nustatyti Vilniaus krikščionių pirklių grupės kiekybinę ir asmeninę sudėtį, išskirti ilgiausiai šiai grupei priklausiusius asmenis, išsiaiškinti, ar ekonominės, socialinės ir teisinės sąlygos sudarė prielaidas formuoti pirklių dinastijoms.

Žemutinė tyrimo chronologinė riba – 1795 m., kai po trečiojo Lenkijos ir Lietuvos valstybės padalijimo Lietuvos žemėse pradėjo veikti Rusijos imperijos įstatymai, iš pagrindų pakeitę ekonominių institucijų veiklą ir galėję turėti įtakos pirklių grupės asmeninei sudėčiai. Viršutinė riba – 1824 m., kai lapkričio 14 d. išleistas caro manifestas „Dėl papildomo gildijų sutvarkymo ir kitų luomų prekybos“ [29, t. XXXIX, 14 ноября 1824 г., № 30115] pakoregavo visų luomų ekonominės veiklos sąlygas: svarbiausia, buvo sulygintos pirklių ir valstiečių ekonominės veiklos finansinės sąlygos, visoms valstiečių ekonominės veiklos formoms nustačius privalomuosius mokesčius, sumažinta pirklių ir valstiečių, kurie mokėjo kur kas mažesnius mokesčius, konkurencija ir sudarytos palankesnės galimybės plėtotis pirklių verslui.

Pagrindinių šaltinių bazę sudaro Vilniaus magistrato ir miesto dūmos 1795–1824 m. pirklių sąrašai, saugomi Lietuvos valstybės istorijos archyvo (toliau – LVIA) Vilniaus magistrato (f. 458) ir Vilniaus miesto dūmos fonduose (f. 937). Į tyrimą, tiesa, kiek peržengiant straipsnio chronologinius rėmus, įtraukiami XVIII a. antrosios pusės dokumentai: 1755 m.

dokumentas, saugomas LVIA Vilniaus magistrato fonde (458), ir 1771, 1772, 1774, 1775, 1778 ir 1789 metų pirklių sąrašai, saugomi Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos Rankraščių skyriuje (toliau – MAVB), Vilniaus prekybos rūmų fonde (78). Jais remiantis nustatytas krikščionių pirklių skaičius ir grupės asmeninė sudėtis paskutiniaisiais LDK gyvavimo metais padeda suformuoti nuolatinių pirklių ratą XVIII a. pabaigoje, sekti tolesnį jų likimą ir išskirti ilgiausiai grupėje išsilaikiusius asmenis 1795–1824 m., stebėti pokyčius krikščionių pirklių grupėje aptariamuoju laikotarpiu.

PIRKLIŲ SKAIČIUS

Po trečiojo Lenkijos ir Lietuvos valstybės padalijimo 1795 m. šalies viduje įsigaliojo Rusijos imperijos įstatymai. Lietuvos gubernijų (XIX a. pradžioje taip vadintos Vilniaus ir Gardino gubernijos) pirkliai, kaip ir visoje Rusijos imperijoje, buvo suskirstyti į tris gildijas pagal pasirinktą veiklos kryptį, deklaruojamojo kapitalo dydį ir išperkamųjų liudijimų kategoriją [27.1]. Užsirašyti į gildijas su tam tikrais apribojimais galėjo bajorai, miestiečiai, valstiečiai. Plėtoti verslą galėjo ir užsieniečiai [27.2].

Lietuvos gubernijose pirklių sluoksnį sudarė miestiečiai, užsieniečiai ir kitų miestų pirkliai, rečiau – bajorai ir itin retai – valstiečiai. Be to, Lietuvos gubernijų pirkliai nuo kitų Rusijos imperijos regionų skyrėsi etnokonfesine sudėtimi – dauguma pirklių buvo žydai, kurie, suvaržyti daugelyje ekonominės veiklos sferų, daugiausia galėjo reikštis prekyboje, todėl pamažu užėmė šio verslo nišą [31, 29–30].

Vilniaus pirkliai krikščionys aktyviau reiškėsi iki 1795 metų. XVIII a. pabaigoje pirklių krikščionių sluoksnis pastebimai susiaurėjo. Ankstyviausiame rastame 1755 m. krikščionių pirklių sąrašė yra įrašyta 18 bajorų, užsiregistravusių pirkliais [1, l. 2], ir 88 pirkliai (tarp jų keturios pirklių našlės) [2, l. 2a–3a], matyt, kilę iš miestiečių, iš viso 106 pirkliai. XVIII a. 8-ojo dešimtmečio Vilniaus prekybos rūmų pirklių sąrašuose, atrodo, buvo įrašomi pirkliai, sumokėję administracijos nustatytus mokesčius, o nesumokėję nario mokesčio arba laikinai pristabdę veiklą, į šiuos sąrašus greičiausiai nebuvo įtraukiami. Taip į 1771 m. sąrašą įtrauktas tik 51 pirklys [3], 1772 m. – 64 [4], 1775 m. – 70 [6], 1789 m. – 75 [8].

Caro valdžios administravimo pradžios dokumentų duomenys rodo, kad 1795 m. pirkliais įsirašė 105 asmenys krikščionys [9]. 1798 m. vardiniame pirklių sąrašė įrašyti tik 44 pirkliai krikščionys [11], o tų pačių metų paskelbusiųjų kapitalą sąrašė – 50 pirklių krikščionių [10], t. y. 1795–1798 m. Vilniaus pirklių krikščionių skaičius sumažėjo 52 %.

Toks didelis pirklių skaičiaus skirtumas 1795 m. ir 1798 m. verčia kelti klausimą, ar galėjo per trejus metus pirklių skaičius sumažėti 52 %? Nuodugnesnė dokumentų analizė leidžia į šį klausimą atsakyti teigiamai.

Jeigu, nagrinėdami 1795 m. pirklių sąrašą, neatsižvelgsime į faktą, kad 71 pirklys visai nutraukė veiklą 1795–1798 m. ir įsirašė tik 1795 m., matysime, kad 1798 m. turėjo įsiregistruoti 34 pirkliai. Prie jų pridėję 1798 m. naujai registruotus 16 pirklių, gauname, kad 1798 m. turėjo registruotis 50 pirklių. Jau buvo minėta, kad 1798 m. vardiniame pirklių sąrašė nurodyti 44 pirkliai. Tačiau tų pačių metų paskelbusiųjų kapitalą pirklių sąrašė įrašyta 50 pirklių, iš kurių vardiniame sąrašė neminimi naujai įrašyti šeši pirkliai, 1798 m. skelbę kapitalą. Vadinas, pirklių skaičius iš tikrųjų galėjo sumažėti. Dėl sudarinėjamų dokumentų specifikos (į vardinius pirklių sąrašus greičiausiai buvo įrašomi asmenys, registruoti pirkliais tiek praėjusiais, tiek einamaisiais metais, o į paskelbusiųjų kapitalą pirklių sąrašus, ko gero, buvo įrašyti dar ir einamaisiais metais skelbę kapitalą naujai registruoti pirkliai) išsamniais laikytini paskelbusiųjų kapitalą pirklių sąrašai.

Pirklių skaičiaus kaitos pokyčių būta ir vėlesniais dešimtmečiais: 1798–1824 m. krikščionių pirklį sumažėjo nuo 50 [11] iki 15 [22, l. 3–8], arba apie 70 %, t. y. daugiau nei tris kartus. Taigi kyla kitas klausimas: kodėl per pirmuosius trejus Rusijos valdymo metus krikščionių pirklį skaičius sumažėjo per pusę ir ketvirtį amžiaus praktiškai neaugo.

Istorikai pastebėjo silpną pirklį skaičiaus augimo tendenciją iki XIX a. 3-iojo dešimtmečio vidurio [58.1, 115; 33, 39], t. y. iki 1824 m. lapkričio 14 d. išleisto manifesto „Dėl papildomo gildijų sutvarkymo ir kitų luomų prekybos“ [29, t. XXXIX, 14 ноября 1824 г., № 30115], kuriuo, siekiant paskatinti pirklį aktyvumą, visiems luomams, visoms verslo formoms buvo nustatyta privaloma veiklą patvirtinančių liudijimų įsigijimo tvarka ir privalomi mokesčiai.

Pirmaisiais imperinio administravimo metais, ypač smukus ekonomikai dėl 1812 m. karo, siekiant pakelti imperijos ekonomikos lygį, valstiečiams buvo sudarytos palankesnės ekonominės veiklos sąlygos. 1812 m. gruodžio 29 d. Valdančiojo Senato įsaku valstiečiams leista plėtoti prekybą [29.1]. Už luomui „būdingus verslus“ [29.2] valstiečiai buvo atleisti nuo mokesčių. 1785 m. miestiečiams nustatyti minimalūs, gerokai mažesni nei pirklį, mokesčiai nepakito [27.3]. Pirkliais buvo palikti tie patys mokesčiai (didesni už nustatytus valstiečiams ir miestiečiams), todėl valstiečiai ir miestiečiai galėjo naudotis palankesnėmis ekonominės veiklos sąlygomis ir sudaryti pirkliais konkurenciją [27.4]. Pirklių krikščionių skaičius šiek tiek išaugo tik po 1824 m. (žr. lentelę) paskelbto pirklį sluoksniui palankesnio įstatymo [29.3], kuris pakoregavo miestiečių ir valstiečių ekonominės veiklos teises [29.4].

1825 ir 1826 m. į gildijas vėl įsirašė keletas ankstesniais metais pirkliais registruotų asmenų: Pavlovskiai minimi 1771–1795 ir 1825–1826 m., Juozapas Ragovskis – 1778–1795 m. ir nuo 1825 m. jo sūnus Tomas, Anupras Sipko – 1771, 1795–1798 ir 1826 m., Malinovskiai – 1778–1798 ir 1825–1826 m., Dmitrijus Kuznecovas – 1809–1810, 1814–1815 m., jo brolis Vasilijus – 1816 m. ir nuo 1825 m. vieno iš brolių našlė Ana; Anupras Orlovskis – 1809, 1813–1819 m. ir nuo 1825 m. galbūt jo žmona Kotryna [3–10, 12, 13, 23, 24]. Pirkliais taip pat užsirašė nemažai naujų asmenų. 1825 m. krikščionių pirklį skaičius susilygino su 1798 m. užsirašiusiųjų skaičiumi, tačiau jis apie 50 % buvo mažesnis už užsirašiusiųjų 1795 m. skaičių.

Analizuojant šaltinius pastebėta, kad XVIII a. pabaigoje neretai pirklis, registruodamas gildijoje vienais metais, nebūtinai įsirašydavo į gildiją kitais. Dažnai veikla būdavo atnaujinama po vienerių arba kelerių ir netgi keliolikos metų. Pavyzdžiui, 1795 m. į gildijos sąrašus neįsirašė 13 [9], o 1798 m. – 12 asmenų [10; 11], ankstesniais ir vėlesniais metais registruotų pirkliais. Tiriamuoju laikotarpiu galima išskirti dešimtį pirklį, kurie į pirklį sąrašus įsirašydavo nereguliariai, pavyzdžiui, Jonas Protzenas minimas 1771 ir 1795 metų sąrašuose, Juozapas Stanevskis – 1771 ir 1798 metų sąrašuose, Ivanas Siemielnikovas – 1898, 1809–1810 ir 1825–1826 m., Karlas Tymovskis – 1771, 1798 ir galbūt jo sūnus Karlas 1810 ir 1814–1816 m. ir kiti [3–8; 10; 12, 13, 23, 24].

Sunku patikėti, kad verslo žmonės vieneriems arba keleriems metams visiškai nutraukdavo veiklą, anuliudavo sutartis ir tiekimą, prarasdami ryšius, partnerius, galiausiai įgūdžius ir verslo partnerių pasitikėjimą, kad po kelerių metų vėl imtųsi tos pačios veiklos. Greičiausiai dalies pirklį veikla kuriam laikui būdavo perkeliama į kitą miestą, o po tam tikrų verslo operacijų vėl sugrįžtama atgal. Kita vertus, iš kitų imperijos miestų atvykę pirkliai arba užsieniečiai, mėginę kurti verslą Vilniuje, nepasisėkus arba nepasiteisinus lūkesčiams, o galbūt sėkmingai atlikę numatytus trumpalaikius sandėrius, galėjo išvykti ir vėl

sugrįžti po kelerių metų. Be to, pirkliai patirdavo bankrotą. Tokiu atveju tekdavo mažinti apyvartą, keisti verslo pobūdį, pereiti į žemesnę verslo kategoriją ir pan. Pirkkliai galėjo pristabdyti veiklą ir dėl sveikatos sutrikimų ar daugelio kitų priežasčių, tačiau šios priežastys turėjo reikšmės pirklių veiklai ir vėlesniais dešimtmečiais. Tuo tarpu dažna pirklių kaita, veiklos nutraukimas vieneriems arba keleriems metams yra būdingesnė XIX a. pirmajam dešimtmečiui.

Galima daryti prielaidą, kad pirmaisiais imperijos valdymo metais verslas įstatyminius pokyčius sutiko labai įtariai. Greičiausiai tai buvo natūrali gyventojų reakcija į naujosios valdžios diegiamas naujoves, kurios galėjo sukelti tam tikrą sumaištį: pasikeitus pirklių registracijos tvarkai, skirstymas į gildijas ir privaloma kapitalo (kurio pagrindu buvo skaičiuojamas mokestis) registracija daugelį galėjo paskatinti nesirašyti į gildijas neapleidžiant verslo arba verstis miestiečiams leistiniais verslais ir mokėti mažesnius mokesčius, neatsisakius buvusio verslo. Be to, XVIII a. pabaiga – XIX a. pradžia nebuvo palankus metas plėtoti pirklių veiklą: neapibrėžta politinė padėtis, Rusijos kariuomenės įvedimas ir naujų politinių jėgų atėjimas į valdžią, politiniai neramumai, sumaištis ir neaiškūs krašto likimas vertė pirklus užimti laukimo poziciją, neviešinti savo kapitalo, pristabdyti veiklą.

Nuo XIX a. 2-ojo dešimtmečio, kai stabilizavosi politinė ir ekonominė padėtis, tapo aiškesnės pirklių verslo teisės ir galimybės, o pirkliai, matyt, aklimatizavosi naujoje socialinėje ir teisinėje aplinkoje, susiformavo tam tikra 1809–1824 m. praktiškai nesikeitusi pirklių grupė, kuri užėmė tvirtas pozicijas versle ir sudarė Vilniaus krikščionių pirklių grupės „branduolį“.

PIRKLIŲ ASMENINĖS SUDĖTIES KAITA

Vilniaus pirklus krikščionis galima suskirstyti į tris grupes. Pirmoji – vietiniai gyventojai, arba miesto senbuviai, antroji – iš kitų miestų atvykę pirkliai ir trečioji – užsieniečiai. 1795 m. duomenimis, pirkliais registruotų vietinių gyventojų buvo 26 (apie 25 %), užsieniečių – 28 (apie 27 %), iš kitų miestų atvykusių pirklių – apie 51 (apie 48 %) [9]. 1798 m. atitinkamai – 16 (32 %), 15 (30 %) ir 19 (38 %) [10]. 1814 m. tarp krikščionių pirklių liko šeši Vilniaus „senbuviai“ (15,7 %), aštuoni užsieniečiai (21,1 %). Dauguma Vilniaus krikščionių pirklių buvo iš kitų Rusijos imperijos miestų atvykę pirkliai, iš viso 24 asmenys (63,2 %) [13, l. 1–9]. 1820 m. Vilniaus pirkliais įsirašė dešimt iš kitų imperijos miestų atvykusių gyventojų, arba 66,7 %, ir penki užsieniečiai, arba 33,3 % [21]. Šie skaičiai patvirtina T. Bairašauskaitės teiginį, kad XIX a. pirmaisiais dešimtmečiais pirklių luome praktiškai nebuvo Vilniaus miestiečių, o naujieji pirkliai krikščionys formavosi iš sveltimsalių, iš Rusijos miestų atvykusių svečių, ilgainiui keitusių statusą ir įsirašiusių į Vilniaus pirklus, atvykėlių iš Baltarusijos ir Ukrainos žemių, taip pat bajorų [33, p. 41–42].

Vietiniai pirkliai Lenevičiai, nuo 1755 m. plėtoję verslą, nutraukė veiklą tarp 1803 ir 1808 metų. Perėmęs pirkliaus Anupro Bialo verslą (į pirklių sąrašus įrašytas nuo 1771 m.) pirmosios gildijos pirkliaus sūnus Feliksas Bialas pasitraukė iš gildijos 1810–1812 m. [12, l. 21; 14], į pirklių sąrašus nuo 1771 m. įrašyti Širvinskai – tarp 1811 ir 1812 metų [13, l. 94; 14]. Slepikovskiai pasitraukė iš verslo 1817 m. mirus pirkliaus Jono Slepikovskio žmonai Kotrynai, kuri 1813 m. perėmė vyro verslą [14, l. 10; 18, l. 12]. Simonas Gietzas nutraukė verslą 1818 m. [18, l. 2]. 1818–1824 m. tarp Vilniaus pirklių krikščionių liko tik vienas vietinės kilmės gyventojas – bajoras Jurgis Krzyżanovskis [21, l. 19–26]. 1824 m. paskelbus manifestą, 1825 m. Vilniaus pirkliais buvo įsirašę 18 vietinių gyventojų (37,5 %), 17 iš kitų imperijos miestų atvykusių svečių (35,4 %) ir 13 užsieniečių (27,1%) [23, l. 1–2, 4–5, 8–10].

Pateikti duomenys rodo, kad 1809–1824 m. smarkiai sumažėjo iš vietinių gyventojų kilusių krikščionių pirklių, o 1825 m. ši grupė išaugo dėl Vilniaus pirkliams įsirašiusių bajorų: iš 18 įsirašiusiųjų 16 buvo bajorų (88,8 %). Pastarieji aktyviau pradėjo registruotis pirklių gildijose nuo 3-iojo dešimtmečio vidurio, pasikeitus pirklių verslo sąlygoms ir bajorų registracijos tvarkai: bajorams buvo leista pasirinkti gildiją savo nuožiūra pagal deklaruojamo kapitalo dydį, bet 1807 m. manifestu jiems uždrausta užsirašyti į trečiąją gildiją, o 1824–1827 m. galėjo priklausyti tik pirmajai gildijai [29, t. XXIX, 1 января 1807 г., № 22418, т. XXXIX, 14 ноября 1824 г., № 30115; 30, т. I, 11 июля 1826 г., № 458, т. II, 21 декабря 1827 г., № 1631]. 1825 m. kovo 21 d. finansų ministro siūlymu buvo atskirti žemės ir baudžiaininkų savininkai bajorai nuo priklausomų valstiečių neturinčios šlėktos. Pastarieji galėjo pasirinkti gildiją savo nuožiūra [33, 42]. 1809–1824 m. iš vietinės kilmės bajorų, registruotų pirklių gildijose, galima išskirti Trakų apskrities bajorą – jau minėtą Jurgį Kržyžanovskį (nuo 1809 m.) ir bajorą Simoną Gietzą (1795–1817 m.).

Kito ir krikščionių pirklių pasiskirstymas gildijose (žr. lentelę). Iš vienuolikos 1798 m. pirmojoje gildijoje paskelbusių kapitalą krikščionių pirklių 1809 m. joje liko Anupras Bialas ir Tomas Reizeris bei naujai įsirašęs Juozapas Goeringas, 1810 m. – Tomas Reizeris, Juozapas Houvaldas ir Juozapas Širvinskas [11, l. 1; 12, l. 21; 13, l. 94]. 1798 m. iš trijų antrojoje gildijoje paskelbusių kapitalą 1810 m. neliko nei vieno. 1810 m. antrojoje gildijoje registravosi Sebastijonas Stachovskis, Juozapas Mauzeris, bajoras Jurgis Kržyžanovskis ir iš pirmosios gildijos perėjęs Juozapas Goeringas [11, l. 3; 13, l. 21, 94]. Retas pirmojoje gildijoje registravęsis pirklys gildijoje išsilaikydavo kelerius metus. Antai 1815–1816 m. Vilniuje į pirmąją gildiją įsirašęs Varšuvos pirklys Aleksandras Sluckis, kurio pagrindinis verslas, atrodo, buvo valdiškos rangos sutartys, 1817 m. savo verslą perkėlė į Sankt Peterburgą [16, l. 12; 17, l. 46; 18, l. 1]. Jam išvykus, 1817–1820 m. Vilniaus krikščionys pirkliai pirmojoje gildijoje nesiregistravo. 1824–1826 m. pirmojoje gildijoje registravosi bajoras iš Karaliaučiaus Friedrichas fon Aueris, importavęs vyną [22, l. 3; 23, l. 2; 24, l. 23]. 1824–1825 m. į pirmąją gildiją įsirašė 1809–1819 ir 1824 m. antrojoje gildijoje registruotas Trakų bajoras Jurgis Kržyžanovskis, atidaręs penkias metalo krautuves, o 1826 m. perėjęs į trečiąją gildiją [15, l. 2; 16, l. 12; 17, l. 46; 18, l. 1; 19, l. 2; 20, l. 1; 22, l. 3; 23, l. 1; 24, l. 8a].

Antrojoje gildijoje 1814 m. registravosi penki krikščionys pirkliai: Bavarijos pirkliai Juozapas Mauzeris ir Tomas Reizeris, perėjęs iš pirmosios gildijos, Sebastijonas Stachovskis iš Vitebsko, Karlas Švarcas iš Saksonijos ir jau minėtas Jurgis Kržyžanovskis [15, l. 1–2]. Be Jurgio Kržyžanovskio, antrojoje gildijoje 1815 m. registravosi Juozapas Mauzeris, 1817 m. – Simonas Gietzas, prekiavęs bakalėja, ir Martinas Slendzinskis, prekiavęs šilku bei prieskoniais ir išlikęs antrojoje gildijoje 1818–1820 ir 1824–1825 m., o 1826 m. perėjęs į trečiąją gildiją [16, l. 12; 17, l. 46; 18, l. 1–2; 19, l. 2; 20, l. 1; 21, l. 1; 22, l. 3; 23, l. 1; 24, l. 7]. 1824 m. antrojoje gildijoje registravosi naujai į verslą atėjęs Laurynas Audzevičius, 1825 m. iš trečiosios gildijos į antrąją perėjo valzungiečio pirklio Pranciškaus Fiorentinio sūnus Antonijus, prekiavęs galanterijos prekėmis, kvėpalais ir paveikslais, ir trečiosios gildijos pirklys iš Viazmos Tichonas Zajcovas, taip pat prekiavęs galanterijos prekėmis [22, l. 3; 23, l. 2, 4; 24, l. 23]. 1825 m. į antrąją gildiją įsirašė 1798 ir 1809–1810 m. trečiojoje gildijoje registruotas Ivanas Siemielnikovas, prekiavęs įvairiomis prekėmis [11, l. 6; 12, l. 21; 13, l. 94; 24, l. 23].

Tai, kad pirmojoje ir antrojoje gildijose registravosi vos keli pirkliai, nėra krikščionių pirklių verslinio pajėgumo mažėjimo rodiklis. Pirkliai krikščionys paprasčiausiai galėjo apeiti įstatymus ir laviruoti, įsirašydami tai į aukštesnę, tai į žemesnę gildijas, arba apskritai verstis pagal miestiečiams nustatytą verslo kategoriją, galbūt netgi nemažindami

buvusios gildijos apyvartos. Šaltiniuose neretai minima, kad daugelis pirklių, išpirkę žemesnės kategorijos liudijimą, vertėsi aukštesnei kategorijai leistina veikla. Antai 1824 m. Liepojos pirklio rašte komercijos ministrui aiškinama, kad „<...> tik pirmosios gildijos pirkliai turi teisę importuoti prekes, o iš tikrųjų dauguma Kuršo ir Lietuvos pirklių yra įsirašę į trečiąją gildiją, į kurią taip pat persirašė ir pirmosios gildijos pirkliai, be kliūčių importuoja prekes, turi krautuves ir parduotuves. Netgi žemesnio luomo žmonės, nežinantys nei rašto, nei aritmetikos, tiesiogiai bendradarbiauja su užsieniečiais, slapta importuoja prekes iš Prūsijos ir tokiu būdu daro žalą išdui ir vietinių manufaktūrinių prekių gamybai“ [26, l. 5–6].

Dauguma pirklių gildijoje išlikdavo nuo kelių iki keliolikos metų, o pirklių „branduolių“ sudarydavo keliolika pirklių. XVIII a. antrojoje pusėje krikščionių pirklių „branduolių“ sudarę pirkliai ir jų giminės išbuvo pirkliais apie dvidešimt metų ir pasitraukė iš verslo 8-ajame dešimtmetyje [1–25.1]. Dauguma XVIII a. 8-ajame dešimtmetyje verslą turėjusių pirklių taip pat išsilaikė apie dvidešimt metų: dešimtmečio pradžioje į pirklių gildiją įrašyti ilgus metus verslu besiverčiantys pirkliai [1–25.2] po trečiojo Lenkijos-Lietuvos padalijimo pasikeitus ekonominės veiklos sąlygoms į XIX a. pradžios sąrašus neįrašyti.

Yra žinoma 17 pirklių, išsilaikusių pirklių gildijose apie keturis dešimtmečius (1755–1795 m.) [1–25.3], o 1795 m. ribą peržengė vienintelė nuo 1755 m. žinoma Lenevičių pirklių šeima. Jie, kaip ir 8-ajame dešimtmetyje verslą turėję pirkliai Bialai ir Bietschai, nutraukė veiklą tarp 1803–1808 metų. XIX a. slenkstį peržengė dar 11 pirklių ir jų šeimų narių, turėjusių verslą XVIII a. 8-ajame dešimtmetyje, ir išliko gildijose 2–3-uoju dešimtmečiu [1–25.4].

Apie trečdalį verslininkų, mėginusių pradėti verslą pirklių gildijose 1795 m., matyt, atsiskakė šio sumanymo, nes 1798 m. nesiregistravo. Į daug metų išbuvusių pirklių sąrašą gali būti įtraukta dešimt pirklių, arba apie 10 % registruotų pirklių 1795 m. [1–25]. „Senbuvių“ pasitraukimą iš verslo ir trumpalaikį naujai atėjusiųjų išbandyti jėgas versle buvimą, matyt, galima paaiškinti amžiaus pabaigos suirutė ir valstybės sudarytomis nepalankiomis sąlygomis pirklių verslui plėtotis.

Nepavyko aptikti 1803–1808 m. pirklių sąrašų, tuo tarpu XIX a. 2-ojo dešimtmečio sąrašuose jau pastebimos svarios permainos: nuo 1795 iki 1809 m. krikščionių pirklių skaičius sumažėjo nuo 105 asmenų iki 31 asmens, arba 70 % (žr. lentelę), į gildijas įsirašė daugiau žydų pirklių, visai nebeliko XVIII a. vidurio pirklių, o XVIII a. 8-ajame dešimtmetyje ir 1795 m. pradėję verslą pirkliai nutraukė veiklą apie XIX a. 2-ojo dešimtmečio vidurį. Pirkliai Kozlovskiai, prekiavę bakalėja, ir vynu prekiavęs Karlas Švarcas, registruoti pirkliais 1771 m., nutraukė veiklą tarp 1821 ir 1824 metų [3, l. 2; 21, l. 4, 7]. Trečiojo dešimtmečio slenkstį peržengė tik penki 8-ajame dešimtmetyje pradėję verslą pirkliai ir jų šeimų nariai (Lukaševičiai, bajorai Malinovskiai, bajorai Pavlovskiai, bajorai Ragovskiai, Sipkai) bei šeši 1795 m. pradėję verslą pirkliai ir jų šeimų nariai (Fiorentiniai, Novikovai, Novackiai, Poznanskiai, Ivanas Siemielnikovas ir Martinas Sledzinskis) [1–25]. Straipsnio chronologinės ribos neleidžia pasekti tolesnės pirklių veiklos, tačiau žinoma, kad Fiorentiniai, Poznanskiai ir Novikovai buvo registruoti pirklių gildijoje XIX a. antrojoje pusėje. Jau minėtas Oriolo gubernijos pirklys Ivanas Siemielnikovas 1798, 1809 ir 1810 m. buvo registruotas kaip trečiosios gildijos pirklys, o 1825 m. į verslą sugrįžo kaip antrosios gildijos pirklys [23, l. 2]. Tolesnis jo likimas nėra žinomas. Iš Liublino atvykęs bajoras Martinas Slendzinskis, prekiavęs šilku ir prieskoniais, antrojoje gildijoje išsilaikė iki 1826 m. ir mirė 1830 m. būdamas trečiosios gildijos pirkliu [32, 41].

Lentelė. Krikščionių pirklių pasiskirstymas gildijose 1795–1824 metais

Gildijos	1795	1798	1806	1809	1812	1814	1815	1816	1817	1818	1819	1820	1821	1823	1824	1825	1826
I g.		11		3		0	1	1	1	1	1	0			1	3	2
II g.		3		2		5	2	1	3	2	2	1			3	5	3
III g.		36		26		33	32	36	22	19	19	14			11	42	33
iš viso	105	50	42	31	35	38	35	38	26	22	22	15	13	14	15	50	38

Šaltiniai: 9–25; 28

Nemažai pirklių, turėjusių verslą 1809–1810 m. ir pradėjusių 1813–1814 m., išbuvo gildijose 2–3-iojo dešimtmečio viduryje: Toropeco pirklys Dmitrijus Kuznecovas (1809–1816 m.), Janas Manzelmanas iš Varšuvos (1809–1817 m.), Vilniaus pirklys Mykolas Piotručas (1809–1815 m.), Riedai (Sebastijonas – 1809–1815 m., jo brolis Andrius – 1816 m. ir jo brolis Tomas Kuptzas – 1816–1825 m.), Sebastijonas Stachovskis iš Vitebsko (1809–1813, 1815–1816 m.), Maskvos pirklys Michailas Travinis (1809, 1814–1819 m.), Kirilas Iljevas iš Mogiliavo (1813–1820 m.), prancūzas Janas Bidaux (nuo 1809 m., 1816 m. įsirašė kaip Vilniaus pirklys), trečiosios gildijos Maskvos pirklys Vasilijus Gončarovas (nuo 1810 m.), bajoras Jurgis Krzyżanovskis (1809–1819 ir nuo 1824 m.), Vyrijos (Maskvos gubernija) pirklys Michailas Mitiušinas (1809–1819 m.), Novozubkovo (Černigovo gubernija) trečiosios gildijos pirklys Ivanas Gubarevas (nuo 1809 m.), Vitebsko pirklys Anupras Orlovskis (nuo 1809 m.) ir Viazmos trečiosios gildijos pirkLIAI broLIAI Zajcovai (nuo 1809 m.). Po 1812 m. karo į verslą atėjo nauji trečiosios gildijos pirkLIAI: 1814 m. į Vilnių atvyko pirklys Antonijus Kadynečas (nuo 1814 m.) ir nuo 1820 m. pradėjęs verslą Novozubkovo pirklys Aleksandras Popovas, 1824 m. Vilniuje pradėjo verslą iš Karaliaučiaus atvykęs pirmosios gildijos pirklys Friedrichas fon Aueris (Švarco name prekiauo vynu) ir kiti [12–25].

1795–1824 m. išskirtini ilgiausiai gildijose išbuvę pirkLIAI: tai XVIII a. 8-ojo dešimtmečio pradžioje pradėję verslą pirkLIAI Frochliandai (1771, 1795, 1809–1810 ir 1816 m.), Jonas Kaminskas (1775–1789 ir 1810–1819 m.), Antanas Kozlovskis (1771–1795 m.) ir jo brolis Jurgis (1795–1820 m.), Riedai (Janas – 1771 m., Sebastijonas – 1809–1815 m., jo brolis Andrius – 1816 m. ir brolis Tomas Kuptzas – 1816–1819 m.), Karlas Švarcas (1771, 1778, 1789, 1795–1798, 1809–1820 m.). 1795–1798 m. pradėję verslą pirkLIAI: Fiorentiniai (nuo 1795 m.), Poznanskiai (nuo 1795 m.), Novikovai (1795, 1809–1819 ir nuo 1826 m.), Tomas Reizeris (1898–1815 m.) ir Martinas Slendzinskis (1898–1829 m.). XIX a. pradžioje pradėję verslą pirkLIAI: Janas Bidaux (1809–1826 m.), Vasilijus Gončarovas (1810–1826 m.), Ivanas Gubarevas (nuo 1809 m.), Kirilas Iljevas (1813–1826 m.), Antanas Kadynečas (1814–1826 m.), bajoras Jurgis Krzyżanovskis (1809–1819 ir nuo 1824 m.), Michailas Mitiušinas (1809–1819 m.), Novackiai (1814–1818 ir nuo 1825 m.), Anupras Orlovskis (1809–1819 m.) ir turbūt jo žmona Jekaterina (1825 m.), broLIAI Zajcovai (nuo 1809 m.).

Apibendrinant galima pažymėti, kad 1820 m. į verslą atėjęs Novozubkovo miestietis Aleksandras Popovas, nuo 1825 m. – Petras Kelis, garsusis spaustuvininkas bajoras Juozapas Zavadskis ir dar keli nauji pirkLIAI kartu su Gubarevais (nuo 1809 m.), Fiorentiniais (nuo 1795 m.), Novackiais (nuo 1814 m.) ir Poznanskiais (nuo 1795 m.) [21–25] išsilaikė pirklių gildijose ir plėtojo verslą XIX a. antrojoje pusėje besikeičiančiomis ekonominėmis, socialinėmis, kultūrinėmis, politinėmis sąlygomis, padėdami pamatus XIX a. krikščionių pirklių dinastijoms.

IŠVADOS

Tiriamuoju laikotarpiu Vilniaus pirklių krikščionių grupėje vyko esminiai pokyčiai. Šie pirkliai aktyviau reikšėsi iki 1795 metų. XVIII a. pabaigoje, po trečiojo Lenkijos ir Lietuvos valstybės padalijimo, pirklių krikščionių sluoksnis pastebimai susiaurėjo. 1795–1798 m. jų sumažėjo 52 %, o 1798–1824 m. sumažėjo dar 70 % ir kiek išaugo tik po 1824 m. išleisto pirklių sluoksniui palankesnio įstatymo, kuris pakoregavo miestiečių ir valstiečių ekonominės veiklos teises.

1795–1824 m. sumažėjęs pirklių krikščionių skaičius sietinas su pirklių reakcija į teisinius suvaržymus, nepalankiomis teisinėmis sąlygomis ir ekonomine konjunktūra. Nuo 1795 m. Lietuvos gubernijos pirkliams buvo pritaikyta gildijų sistema ir privaloma kapitalo registracija. Nestabili politinė ir ekonominė situacija daugelį paskatino pristabdyti veiklą ir užimti laukimo poziciją. Be to, pirmaisiais Rusijos imperijos administravimo metais krikščionių pirklių skaičius galėjo sumažėti daliai užsieniečių ir iš kitų miestų atvykusiems svečiams išvykus arba kuriam laikui pristabdžius verslą, sumažinus apyvartą, laukiant palankesnių sąlygų, nes užsieniečiams pirkliams buvo įvesti tam tikri apribojimai, o Rusijos gubernijų pirkliams vietinė rinka buvo mažiau patraukli dėl nestabilios politinės padėties. Užsieniečiai ir iš kitų imperijos miestų atvykę svečiai sudarė Vilniaus krikščionių pirklių grupės daugumą. XIX a. pradžioje tarp Vilniaus krikščionių pirklių beveik nebeliko Vilniaus miestiečių. Greičiausiai neatlaikę žydų ir iš kitų imperijos miestų atvykusių pirklių ir užsieniečių konkurencijos jie buvo išstumti iš verslo.

Atlikta duomenų analizė rodo, kad tiriamuoju laikotarpiu visiškai pasikeitė pirklių asmeninė sudėtis. Pirmaisiais Rusijos imperijos administravimo metais grupės viduje vyko dažna pirklių kaita: dauguma 1795 m. įsirašiusiųjų į gildijas 1798 m. nesiregistravo. 1809 m. pirklių gildijose liko vos keli XVIII a. pabaigos pirkliai ar jų šeimų nariai. Padėtis pasikeitė 1809–1824 m., kai pirkliai tapo atsparesni ir prisitaikė prie naujų įstatymų bei verslo sąlygų. 1809–1814 m. pradėję verslą pirkliai išsilaikė gildijose 2–3-iojo dešimtmečio viduryje. Dauguma jų išlaikė stabilias pozicijas komercinėje veikloje daugiau kaip dešimt metų, o kelios krikščionių pirklių šeimos plėtojo verslą ir XIX a. antroje pusėje.

Gauta 2011 02 08
Parengta 2011 03 17

Šaltinių ir literatūros sąrašas

1. 1755 m. prekyaujančiųjų bajorų sąrašas. *LVIA*, f. 458, ap. 1, b. 207, l. 2.
2. 1755 m. pirklių mokesčių registras. *LVIA*, f. 458, ap. 1, l. 2a–3a.
3. 1771 m. Vilniaus pirklių sąrašas. *MAVB*, f. 78, b. 134.
4. 1772 m. Vilniaus pirklių sąrašas. *MAVB*, f. 78, b. 148.
5. 1774 m. Vilniaus Prekybos rūmų pirklių ir surinkto mokesčio sąrašai. *MAVB*, f. 78, b. 150.
6. 1775 m. Vilniaus pirklių nario mokesčio sąrašas. *MAVB*, f. 78, b. 145.
7. 1778 m. Vilniaus pirklių nario mokesčio sąrašas. *MAVB*, f. 78, b. 141.
8. 1789 m. Vilniaus pirklių sąrašai. *MAVB*, f. 78, b. 139, l. 1–2.
9. 1795 m. revizijos metu sudarytas pirklių sąrašas. *LVIA*, f. 458, ap. 1, b. 375.
10. 1798 m. paskelbusių kapitalą pirklių sąrašas. *LVIA*, f. 458, ap. 1, b. 380, l. 1–6a.
11. 1798 m. Vilniaus pirklių vardinis sąrašas. *MAVB*, f. 78, b. 73, l. 1–6.
12. 1809 m. Vilniaus miesto pirklių registras. *LVIA*, f. 937, ap. 1, b. 11, l. 21–22.
13. 1810 m. Vilniaus miesto pirklių registras. *LVIA*, f. 937, ap. 1, b. 11, l. 93–94.
14. 1813 m. Viliaus miesto pirklių sąrašas. *LVIA*, f. 937, ap. 1, b. 201.

15. 1814 m. Viliaus miesto pirklių sąrašas. *LVIA*, f. 937, ap. 1, b. 257, l. 1–9.
16. 1815 m. Viliaus miesto pirklių žiniaraštis. *LVIA*, f. 937, ap. 1, l. 12–20.
17. 1816 m. Viliaus miesto pirklių žiniaraštis. *LVIA*, f. 937, ap. 1, l. 46–56.
18. 1817 m. Vilniaus miesto pirklių žiniaraštis. *LVIA*, f. 937, ap. 1, b. 349.
19. 1818 m. Vilniaus miesto pirklių žiniaraštis. *LVIA*, f. 937, ap. 1, b. 398.
20. 1819 m. Vilniaus miesto pirklių registras. *LVIA*, f. 937, ap. 1, b. 438, l. 1–23.
21. 1820 m. Vilniaus miesto pirklių žiniaraštis. *LVIA*, f. 937, ap. 1, b. 477.
22. 1824 m. Vilniaus pirklių žiniaraščiai. *LVIA*, f. 937, ap. 1, b. 625, l. 3–20.
23. 1825 m. Vilniaus pirklių žiniaraštis. *LVIA*, f. 937, ap. 1, b. 684.
24. 1826 m. Vilniaus pirklių žiniaraštis. *LVIA*, f. 937, ap. 1, b. 625, l. 23–25.
25. 1829 m. vardinis pirklių sąrašas. *LVIA*, f. 937, ap. 1, b. 970.
- 25.1. 1755–1775 metais: bajorai Dubinskiai, Mykolas Fejermanas (1755–1774), Grochovskiai, Jonas Hanyšas, Krupskiai, Lisovskiai, Osipovičiai, Rimskiai, Starasimovičiai, Kasperovičiai, Gotfridas Šeneyberkas su žmona ir Žytkai nutraukė veiklą 1778–1789 m., Balevičiai – 1789–1794 metais.
- 25.2. 1771–1795 ar 1798 metais: Liudvikas Abramavičius (1771–1795), Aleškevičiai (1772–1795), Kristupas Arendtas (1778–1795), Budkevičiai (1771–1795), Buškevičiai (1772–1795), Charkevičiai (1772–1798), Kristupas Golembevskis (1771–1798), Tadas Gomolinskis (1778–1798), Paskalis Granellis (1771–1795), Karlas Giunteris (1771, 1798), Ernestas Helertas (1774–1795), Jakubovskiai (1772–1795), Andžėjus Kočyba (1772–1795), Liudvikas Kulešas (1771–1798), Tobijašas Kulikas (1771–1795), Lasockiai (1771–1795), Narkevičiai (1772–1798), Bernardas Novarskis (1778–1795), Stanislovas Osvecenskis (1778–1795), Jonas Protzenas (1771, 1795), Marius Sadovskis (1778–1795), bajoras Juozas Savanevskis (1771, 1798), Sokolovskiai (1772–1795), Adolfas Strazburgas (1778–1795), Stankevičiai (1775–1795), Kazimieras Tamaševičius (1771–1798), Vincas Vieržbickis (1778–1795) ir Dominykas Zajkovskis (1778–1798).
- 25.3. 1755–1795 metais: Jakimovičiai, Juchnovičiai, pirkliai Jurevičiai, Asburgo pirkliai Klekai, pirkliai Lukjanovičiai, užsieniečiai pirkliai Milleriai, vietiniai bajorai Minkevičiai, Paškevičiai, pirkliai Stefaniai, pirkliai iš Liubeko vaivadijos Vojechovskiai ir pirkliai Volanskiai. 1755–1798 metais: Domianskiai, Mituvos bajorai Komarovskiai, Baltarusijos pirkliai Kosobuckiai ir Lenkijos bajorai Kojsofuckiai, vietiniai pirkliai Pšeceminskiai. 1755–1802 metais – Lenevičiai.
- 25.4. Frochliandai (1771, 1795, 1798, 1809–1810 ir 1816), Jonas Kaminskas (1775–1789 ir 1809–1819), Antanas Kozlovskis (1771–1795) ir jo sūnus Jurgis (1795–1820), Lukaševičiai (1772, 1774, 1775 ir nuo 1825), bajorai Malinovskiai (1778–1798 ir 1825–1826), bajorai Pavlovskiai (1771–1795 ir nuo 1825), bajorai Ragovskiai (Juozapas (1778–1795) ir nuo 1825 m. jo sūnus Tomas), Sipkai (Anupras (1771, 1795–1798) ir jo sūnus Jonas nuo 1826), Širvinskiai (1771, 1795–1798, 1809), Karlas Švarcas (1771, 1778–1798, 1809–1820), Tymovskiai (1771, 1795, 1798, 1809, 1814–1816).
- 25.5. Fiorentiniai (Pranciškus (1795–1798, 1809–1810), jo žmona Teklia (1814–1825) ir jų sūnus Antonijus nuo 1825), Simonas Gietzas (1795, 1813–1817), Juozapas Goeringas (1795, 1809–1810), Jokūbas Novikovas (1795, 1809–1819 ir nuo 1825), Poznanskiai (1795–1798 ir nuo 1809), Tomas Reizeris (1798, 1809–1814), Ivanas Siemielnikovas (1798, 1809–1810 ir nuo 1825), Martinas Sledzinskis (1795–1829), Jokūbas Slepikovskis (1795, 1809–1815) ir Šteiningeriai (1798, 1809–1816).
26. Liepojos pirklio Gersfeldo rašto 1824 m. spalio 8 d. komercijos ministrui kopija. *LVIA*, f. 937, ap. 1, b. 11, l. 5–6.
27. *Исторический очерк обложения торговли и промыслов в России, съ приложением материалов по торгово-промышленной статистике. Санкт-Петербург, 1893.*

27.1. 1785 m. „Malonės raštas miestams“ skelbė, kad gyventojai, skelbiantys 1 000–50 000 rub. kapitalą, nepriklausomai nuo lyties, amžiaus, kilmės, šeimos, padėties, pasirinkto verslo rūšies galėjo įsirašyti į pirklių gildijas, kurios buvo skirstomos pagal paskelbto kapitalo (nuo kurio buvo renkamas 1 % mokestis) dydį. Į pirmosios gildijos pirklius buvo užrašomi asmenys, turintys nuo 10 000 iki 50 000 rub. kapitalo; į antrosios – 5 000–10 000 rub.; į trečiosios – 1 000–5 000 rublių. Kapitalas ir toliau buvo deklaruojamas pagal kiekvieno sąžinę ir valią, tad skundai dėl nuslėptų kapitalų nebuvo priimami, o tardymai – draudžiami. Nuo gildijos kategorijos tiesiogiai priklausė veiklos sfera. Asmenims, užsirašiusiems į pirmąją gildiją, buvo leidžiama verstis vidaus bei užsienio prekyba, importuoti ir eksportuoti prekes, verstis didmenine ir mažmenine prekyba atliekant pardavimo, keitimo, pirkimo operacijas, steigti fabrikus, gamyklas, taip pat laikyti upių laivus, neribotą skaičių įvairių gamybos įmonių, parduotuvių, krautuvių. Antrosios gildijos pirkliai galėjo verstis visomis prekybos formomis imperijos ribose, vežioti prekes vandens ir sausumos keliais, prekiauti miestuose ir mugėse, verstis didmenine ir mažmenine prekyba atliekant pardavimo, keitimo, pirkimo operacijas, steigti fabrikus ir gamyklas, išlaikyti upių laivus. Trečiajai gildijai buvo leidžiama mažmeninė prekyba miestuose ir apskrityse, taip pat prekių gabenimas sausumos ir vandens keliais, prekiauti, keisti ir pirkti reikiamas prekes mažmeninei prekybai kaimuose ir kaimų turguose, turėti dirbtuves, verstis amatais ir rankdarbiais, išlaikyti nedidelius upių laivus, turėti smukles, nakvynės namus, prekybines pirtis ir užvažiuojamuosius kiemus. Visų gildijų pirkliai buvo atleisti nuo rekruto prievolės, o pirmosios ir antrosios gildijos – ir nuo kūno bausmės. 1800 m. įsaku pirkliai galėjo gauti komercijos patarėjo vardą, atitinkantį rangų lentelės VIII civilinės tarnybos klasę. Nuo 1810 m. įvestas manufaktūros patarėjo vardas [27, 94, 99–100, 105].

27.2. Pagal 1807 m. manifestą pirkliai užsieniečiai buvo suskirstyti į svečius ir užvažiuosiuosius pirklius (*заезжие купцы*). Svečiu buvo laikomas užsienietis, turintis nepilną pilietybę ir apsigyvenęs pamario ar pasienio ruože. Be maito mokesčių, svečias mokėjo 1,25 % mokestį nuo paskelbto 50 000 rub. kapitalo. Svečias galėjo turėti įmones mieste, kuriame jis užsiregistravo, steigti, pirkti ir išlaikyti gamyklas bei manufaktūras, kuriose dirba laisvieji žmonės, pervesti pinigus į užsienį; pramonininkams leista importuoti įrangą gamybai, pagaminta produkcija prekiauti urmu miestuose ir importuoti, importui supirkinėti produkciją iš bajorų ar pirklių, tačiau draudžiama produkciją supirkinėti iš valstiečių ir posadų gyventojų ir pan. Užvažiuosiuosiais pirkliais buvo laikomi asmenys, besiverčiantys didmenine prekyba muitinės ruožo ribose arba biržoje be teisės prekiauti miestuose. Pirmąjį pusmetį užvažiuosieji pirkliai nemokėjo mokesčių, kitą pusmetį privalėjo mokėti 1,25 % nuo paskelbto 25 000 rub. kapitalo ir per metus privalėjo arba išvykti iš imperijos, arba priimti svečio statusą, arba likti imperijoje kaip neprekiaujantis užsienietis. Nuo 1810 m. užsieniečiams leista įsirašyti į cechus, sumokant atitinkamus mokesčius pagal miesto kategoriją: pirmosios kategorijos mieste – 150 rub., antrosios – 100 rub., trečiosios – 50 rub., kitų – 20 rub. per metus [27, 107–108].

27.3. Pagal 1785 m. „Malonės raštą miestams“ verstis prekyba ir kitais verslais galėjo miestiečiai, įžymieji piliečiai, posadų gyventojai. Posadų gyventojai (Lietuvoje posadų nebuvo) turėjo teisę steigti dirbtuves, turėti savo namuose vieną krautuve, prekiauti savo pagaminta produkcija, išlaikyti svečių namus, pirtis, smukles ir užvažiuojamuosius kiemus, prekiauti daržovėmis ir kitomis smulkiais prekėmis, sudarinėti rangos sutartis pagal apmokestinto kapitalo dydį. Miestiečiai galėjo išlaikyti krautuves ir sandėlius, pervežti prekes sausumos ir vandens keliais, steigti dirbtuves. Nei miestiečiai, nei posadų gyventojai nemokėjo verslo mokesčių už leidimą prekiauti. Jiems buvo nustatytas luominis pagalvės mokestis [27, 101–102, 115].

27.4. Nuo 1794 m. į pirmosios gildijos pirklius buvo užrašomi asmenys, turintys 16 000–50 000 rub. kapitalo; į antrosios – 8 000–16 000 rub.; į trečiosios – 2 000–8 000 rublių. Kartu įvestas naujas 1 % mokestis išdui nuo paveldimų pirklių kapitalų. 1807 m. dar kartą padidintas skelbiamas gildijos

kapitalas: pirmosios – nuo 50 000 rub., antrosios – nuo 20 000, trečiosios – nuo 8 000 rublių. Be to, siekdama padengti valstybės skolas vyriausybė padidino mokesčius pirkliams. 1797 m. nustatytas 1 % mokestis ir papildomas 0,25 % mokestis nuo skelbiamojo kapitalo dydžio, 1807–1812 m. renkamas miesto naudai, 1812 m. padidėjo iki 4,75 %. Iš viso su kitais mokesčiais (papildomai įvestas metinis gildijos mokestis (*пошлина с купеческого листа*): pirmosios gildijos – 600 rub., antrosios – 300 rub., trečiosios – 20 rub.; 10 % vandens ir sausumos kelių rinkliava nuo sumokėto mokesčio dydžio ir 0,5 % zemskinis mokestis nuo pagrindinio kapitalo dydžio). Antrajame dešimtmetyje pirmosios gildijos pirklys, paskelbęs 50 000 rub. kapitalą, turėjo mokėti 3462 rub. (2 375 rub. tiesioginio mokesčio, 237 rub. kelių mokesčio, 250 rub. zemskinio, 600 rub. papildomo mokesčio), arba 6,9 % nuo skelbiamo kapitalo sumos; atitinkamai antrosios gildijos – 1495 rub. (apie 7,5 %), trečiosios gildijos – iki 478 rublių (5,98 %) [27, 106, 109, 111].

28. *Памятная книжка Виленской губернии на 1851 год*. Вилно, 1852.

29. *Полное собрание законов Российской империи*. Санкт Петербург, 1824.

29.1. Besiverčiantiems platesne prekyba (biržose, didmenine užsienio ir vidaus, mažmenine miestuose ir apskrityse, „nebūdingų valstiečiams“ prekių supirkinėjimas ir prekyba, kurių apyvarta viršijo 2 000 rub. per metus) buvo nustatytos privalomųjų prekybos liudijimų kategorijos – tiek valstiečiams, tiek ir pirkliams pagal jų deklaruojamą kapitalo dydį: už pirmosios kategorijos liudijimą, nustatytą didmeninei prekybai, paskelbus 50 000 rub. kapitalo, valstiečiai mokėjo 2 500 rub. per metus, už antrosios kategorijos (vidaus didmeninei prekybai), paskelbus 25 000 rub. kapitalo, – 1 000 rub., už trečiosios kategorijos (mažmeninei prekybai mieste ir apskrityje), paskelbus 8 000 rub. kapitalo, – 400 rub. ir už ketvirtosios kategorijos prekybos liudijimą, paskelbus iki 2 000 rub. kapitalo, – 2 % nuo skelbiamojo kapitalo dydžio per metus. 1821 m. ketvirtosios kategorijos liudijimo mokestis padidėjo iki 5 % nuo skelbiamo kapitalo dydžio per metus ir buvo padidintas skelbiamas kapitalas, kuris siekė 4 000–8 000 rublių [29, t. XXXII, 29 декабря 1812 г., № 25304; 26, с. 114].

29.2. Valstiečių verslams priskirti: išvežiojimas ir prekyba žemės ūkio produkcija iš vežimų bei valčių, prekyba maistu ir maisto produktais miestuose ir apskrityse, išvežiojimas, pašto arklių, smuklių, užvažiuojamųjų kiemų išlaikymas kaimo vietovėse, įvairūs amatai, malkų, molio ir kitų statybinių medžiagų išvežiojimas ir prekyba, sodininkystė ir daržininkystė; taip pat prekyba keliuose, stacionari prekyba kaimo vietovėse žemės ūkio produkcija, maisto prekėmis bei kai kuriomis miestuose ir mugėse pirktomis prekėmis, prekyba mugėse iki 2 000 rub. [29, t. XXXII, 29 декабря 1812 г., № 25302, № 35303].

29.3. Ankstesni pirklių skelbiamo kapitalo dydžiai nepakito, bet buvo griežčiau apibrėžtos pirklių ekonominės veiklos teisės ir pakeisti gildijos mokesčiai. Į pirmosios gildijos pirklius buvo užrašomi asmenys, turintys nuo 50 000 rub. kapitalo ir teisę vykdyti finansines operacijas, turėti draudimo įmones, verstis vidaus bei užsienio didmenine ir mažmenine prekyba visuose imperijos regionuose be kapitalo apyvartos apribojimų, turėti parduotuves, sandėlius prekėms sandėliuoti ir didmeninei prekybai, turėti laivus ir kitas plukdymo priemones prekėms transportuoti tiek į užsienį, tiek vidaus keliais, steigti fabrikus ir gamyklas, sudarinėti rangos sutartis su valstybe ir privačius sandėlius be sutarčių sumos apribojimų; į antrosios gildijos – turintys nuo 20 000 rub. be teisės laikyti draudimo įmones ir banko namus, leidžiant verstis urmo bei mažmenine prekyba, ribojant bendrą metinę užsienio prekybos apyvartą (kuri negalėjo viršyti 300 000 rub. per metus, o per vieną kartą importuoti prekių ne daugiau kaip už 50 000 rub.), sudarinėti valstybės rangos sutartis ir privačius sandėlius, kurių suma neturėjo viršyti 50 000 rub.; į trečiosios – turintys nuo 8 000 rub. ir teisę verstis tik vidaus prekyba, prekiauti įvairiomis vietoje supirktomis vietinės gamybos ir atvežtinėmis prekėmis su teise pristatyti jas į prielaukas ir turgus savo bei gretimoje apskrityje, turėti laivus, bet gabanti iš užsienio prekes tik pirkliams, turintiems užsienio prekybos teisę, vidaus keliais – be apribojimų, laikyti

smukles, karčemas, vyno rūsius, užvažiuojamuosius kiemus, prekybos pirtis, žuvies skiaures, vyno namus ir krautuves bei kita, turėti tam tikrų rūšių fabrikus ir gamyklas (odos, ty mo, žvakių, salietros, tabako, plytų, puodų, keramikos, lempjūves, deguto gamybos, anglies, skrybėlių, verpimo, kojinių, popieriaus, tekintų gaminių, acto, kosmetikos, alaus ir midaus varyklas ir kitas įmones su ne daugiau kaip 32 darbininkais), sudarinėti rangos sutartis, kurių suma neviršytų 20 000 rub. per metus. Nuo 1824 m. pirmosios gildijos pirkliai mokėjo 2 200 rub., antrosios – 880 rub., trečiosios – 220 rub.; pastariesiems Vitebsko, Mogiliavo, Vilniaus, Gardino, Minsko, Voluinės, Podolės, Kijevo, Jekaterinoslavo, Chersono, Taurijos gubernijose ir Balstogės srityje buvo nustatytas lengvatinis 132 rub. mokestis [29, t. XXXIX, 14 ноября 1824 г., № 30115].

29.4. Miestiečiai, neužsirašę į gildijas, buvo suskirstyti į prekiaujančiuosius miestiečius ir posadų gyventojus. Išpirkę prekybos liudijimą (pagal miesto kategoriją jo kaina buvo nuo 40 iki 120 rub.), miestiečiai turėjo teisę laikyti tik vieną krautuvę, išlaikyti viešbutį, restoraną, smuklę, pirtį, užvažiuojamąjį kiemą, turėti laivus, steigti dirbtuves, kuriuose neturėjo būti daugiau aštuonių darbininkų, prekiauti mugėse ir turguose savo pagaminta produkcija, supirkinėti produkciją prekybai mugėse, savo miesto turguose, išvežioti prekes, sudarinėti rangos sutartis, kurių vertė negalėjo viršyti 4 000 rub. per metus. Posadų gyventojams, prekiaujantiems be prekybos liudijimo ir mokantiems tik pagalvės mokestį, buvo leidžiama verstis visų rūšių amatais, bet savo pagamintai produkcijai parduoti jie galėjo laikyti tik vieną krautuvę arba prekiauti prekybos vietose nuo stalų, kioskuose ir pan., steigti dirbtuves, kuriuose dirbtų ne daugiau kaip trys darbininkai, o smukles, užvažiuojamuosius namus ir kita laikyti tik apskrities miesteliuose. Visoms valstiečių ekonominės veiklos formoms buvo nustatyti privalomi mokesčiai, įpareigojant valstiečius įsigyti prekybos liudijimus. Vietoj keturių buvo nustatyti šešių kategorijų verslo liudijimai: už pirmosios kategorijos liudijimą, kuris leido verstis pirmajai pirklų gildijai nustatytais verslais, išskyrus bankines ir draudimo operacijas, bet nesuteikiant asmeninių privilegijų, buvo mokama 2 600 rub. per metus; už antrosios kategorijos liudijimą (suteikiant antrosios pirklų gildijos verslo teises) – 1 100 rub. per metus; už trečiosios kategorijos liudijimą (suteikiant trečiosios pirklų gildijos verslo teises) – 400 rub. per metus; už ketvirtosios kategorijos (suteikiant miestiečiams nustatytas verslo teises) – 150 rub. per metus; už penktosios kategorijos (leidžiant verstis amatais, išlaikyti dirbtuves, karčemas ir užvažiuojamuosius kiemus apskrities miestuose, kuriuose gyventojų buvo ne daugiau kaip 1 500 revizinių sielų, sostinėse prekiauti tam tikromis prekėmis) – 40 rub. per metus; už šeštosios kategorijos (valstiečiams, miestuose turintiems dirbtuves arba besiverčiantiems smulkiaja prekyba, be teisės prekiauti sostinėje) – 25 rub. per metus [29, t. XXXIX, 14 ноября 1824 г., № 30115; 26, c. 126].

30. *Полное собрание законов Российской империи*. Санкт Петербург, 1830.

31. AMBRULEVIČIŪTĖ, Aelita. *Mažmeninė prekyba Vilniaus, Kauno ir Gardino gubernijose 1861–1914 metais (tinklas, plėtra, modernėjimas)*. Daktaro disertacija. Klaipėda, 2010.

32. ATAMUKAS, Solomonas. *Lietuvos žydų kelias. Nuo XIV amžiaus iki XX a. pabaigos*. Vilnius: Alma littera, 1998.

33. BAIRAŠAUSKAITĖ, Tamara. Vilniaus pirkliai XVIII a. pabaigoje – XIX a. ketvirtojo dešimtmečio viduryje: judėjų ir krikščionių padėties palyginimas. *Žydai Lietuvos ekonominėje-socialinėje struktūroje: tarp tarpininko ir konkurento* (straipsnių rinkinys). Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2006.

34. CIVINSKAS, Remigijus. Kauno žydų integracija į miestiečių luomą. *Darbai ir dienos*, 2001, t. 28, p. 51–66.

35. CIVINSKAS, Remigijus. Žydų miestiečių luominis statusas ir jo kaita XIX a. viduryje. „*Žydų klausimas*“ Lietuvoje XIX a. viduryje. Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2004, p. 33–52.

36. CIVINSKAS, Remigijus. Rusijos politikos įtaka žydų miestiečių ekonominei veiklai. *Žydai Lietuvos ekonominėje-socialinėje struktūroje: tarp tarpininko ir konkurento* (straipsnių rinkinys). Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2006, p. 51–78.

37. JURGINIS, Juozas; MERKYS, Vytautas; TAUTAVIČIUS, Antanas. *Vilniaus miesto istorija nuo seniausiųjų laikų iki Spalio revoliucijos*. Vilnius: Lietuvos TSR Mokslų akademija, Istorijos institutas, 1968, p. 201, 210–213.
38. RIEBER A. J. *Merchants and Entrepreneurs in Imperial Russia*. Chapel Hill (N.C.), 1982.
39. RIEBER A. J. *The Sedimentary Society. Between Tsar and People: Educated Society and the Quest for Public Identity in Late Imperial Russia*. Princeton, 1991, p. 358–370.
40. RUCKMAN J. A. *The Moscow business elite: A social and cultural portrait of two generations, 1840–1905*. North Illinois, 1984.
41. TYLA, Antanas. Lietuvos pramonės buržuazijos formavimosi XIX a. antrojoje pusėje klausimu. *LTSR MAD*, serija A, 1960, t. 2(9), p. 105–117.
42. VĖBRA, Rimantas. *Lietuvių visuomenė XIX a. antrojoje pusėje*. Vilnius: Mokslas, 1990, p. 93–159.
43. URBANAVIČIUS, Agnius. *Vilniaus naujieji miestiečiai 1661–1795 metais*. Vilnius: Lietuvos istorijos instituto I-kla, 2005.
44. URBANAVIČIUS, Agnius. *Vilniaus naujieji miestiečiai 1661–1795 metais: sąrašas*. Vilnius: Lietuvos istorijos instituto I-kla, 2009.
45. WORTMAN, R. Property Rights, Populism and Russian Political Culture. *Civil Rights in Imperial Russia*. Ed. O. Crisp. Oxford, 1989, p. 13–33.
46. АКСЕНОВ, А. Генеалогия московского купечества XVII века. *Из истории формирования русской буржуазии*. Москва, 1988.
47. АКСЕНОВ, А. *Очерки уездного купечества XVIII века*. Москва, 1993.
48. БАРЫШНИКОВ, М. *История делового мира*. Москва, 1994.
49. БЕСПАЛОВА, Ю. *Ценностные ориентации предпринимательства в России*. Санкт-Петербург, 1999.
50. БОЙКО, В. *Томское купечество в конце XVIII–XIX веках. Из истории формирования сибирской буржуазии*. Томск, 1996.
51. БОХАНОВ, А. *Крупная буржуазия России конца XIX века–1914 года*. Москва, 1992.
52. БОХАНОВ, А. *Российское купечество в конце XIX–начале XX веков. История СССР*. Москва, 1985.
53. ГИНДИН, И. *Русская буржуазия в период капитализма, ее развитие и особенности. История СССР*. Москва, 1963.
54. ДРУЖИНИН, Н. *Социально-экономические условия образования русской буржуазной нации. Вопросы формирования русской народности и нации*. Москва, 1958.
55. *История российского предпринимательства*. Т. 1–2. Москва, 2000.
56. ЛАВЕРЫЧЕВ, В. *Крупная буржуазия в пореформенной России (1861–1900)*. Москва, 1974.
57. *Менталитет и культура предпринимателей XVII–XIX веках*. Москва, 1996.
58. МИРОНОВ, Б. *Социальная история Российской империи (XVIII–начало XIX века)*. Т. 1. Санкт-Петербург: Д. Буланин, 1999.
- 58.1. Nedidelius Rusijos imperijos pirklių skaičiaus pokyčius 1812–1824 m. pažymi ir Borisas Mironovas, siedamas juos su 1812 m. karo padariniais ir leidimu plėtoti prekybą valstiečiams, mokėjusiems mažesnius mokesčius. Jo manymu, pirklių skaičius ėmė didėti po to, kai 1824 m. buvo suvienodintos valstiečių ir pirklių prekybos finansinės sąlygos.
59. НИФОНТОВ, А. *Формирование классов буржуазного общества в русском городе во второй половине XIX века. Исторические записки*. Т. 54. Москва, 1955.
60. *Предпринимательство и предприниматели в России от истоков до начала XX века*. Москва, 1997.

61. РАЗГОН, В. *Русское купечество в XVIII–первой половине XIX веков*. Барнаул, 1999.
62. СЕМЕНОВА, А. Национально-правовые традиции в менталитете купечества в период становления российского предпринимательства. *Купечество России XV–первой половины XIX века*. Москва, 1997.
63. ШЕПЕЛЕВ, Л. *Царизм и буржуазия в 1904–1914 годах*. Ленинград, 1987.
64. ШЕПЕЛЕВ, Л. *Царизм и буржуазия во второй половине XIX века*. Ленинград, 1981.
65. ЯКОВЕЦКИЙ, В. *Купеческий капитал в феодально-крепостнической России*. Москва, 1953.
66. ОБНОРСКАЯ, Н. *Купечество Ярославской губернии в конце XVIII–начале XX веков*. Диссертация канд. ист. наук. Ярославль, 2000; ФЕДОРКОВА И. *Психолого-историческая реконструкция Московского купеческого общества как субъекта предпринимательской активности*. Диссертация канд. психол. наук. Москва, 2000; ПАШКОВА О. *Купечество Южного Урала во второй половине XIX века (по материалам Оренбургской губернии)*. Диссертация канд. ист. наук. Оренбург, 2002; ХОМУТОВА О. *Гильдейское купечество Калужской губернии в конце XVIII века–1860-е годы*. Диссертация канд. ист. наук. Москва, 2002; Лернер Л. *Частная жизнь русского провинциального купечества в XIX веке (на примере Курской губернии)*. Диссертация канд. ист. наук. Курск, 2003; ЖУРАВЛЕВ А. *Санкт-петербургское купечество в конце XIX–начале XX веках*. Диссертация канд. ист. наук. Санкт-Петербург, 2004; Макиртин К. *Самарское купечество в конце XIX–начале XX веков*. Диссертация канд. ист. наук. Самара, 2005.

AELITA AMBRULEVIČIŪTĖ

Christian merchants in Vilnius in 1795–1824: numbers and personal composition

Summary

Following the Third Partition of the Polish–Lithuanian Commonwealth in 1795, the group of Vilnius Christian merchants faced significant changes: during the period 1795–1824 their numbers reduced approximately five times. Such tendencies could be seen until the release of the manifesto on the merchant class in 1824, which changed the economic activity rights of townspeople and peasants, whereas the taxes liable to be paid by the peasant class reduced the competition between peasants and merchants. However, the number of Christian merchants remained rather low; the group already included a very low number of townspeople from Vilnius; foreigners and guests from other cities of the empire prevailed. The beginning of the 19th century witnessed changes in the personal situation of merchants. The majority of those who registered into guilds in 1795 did not register in 1798. In 1809, the merchant guild comprised only several merchants of the late 18th century and their family members. Only in the mid-1810s, when the political and economic situation entered the phase of stabilisation, the personal composition of Vilnius Christian merchants became rather fixed. Around twenty merchants can be distinguished, which formed the very “core” of Vilnius Christian merchants in 1809–1824.

Key words: merchants, guilds